

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, köznevelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **Borbély György**.
Szerkesztő-bizottság:
NAGY OLIVÉR, dr. SZENTPÉTERY LAJOS,
NAGY ALBERT.
Szerkesztőség: Kazinczy-utca 7. sz.
Laptulajdonos **K. WERESS SÁNDOR.** — Lapkiadó **HARMATH JOZSEF**-czéggel.

Hirdetési díj árszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

A pénzküldemények pedig a lapkiadó céghez.

Egészségügy, nemzetgazdászati.

Ha bárki figyelemmel kíséri a közegészségügy terén történt mozgalmakat, tapasztalhatja, hogy az államok, nemzetek közösen vállalva igyekeznek a közegészségügyi állapotok javítására a lehető megtenni s tagadhatatlan, hogy e téren igen előnyös sőt üdvös intézkedéseket találunk.

Igen, mert a közegészségügy javításánál nem csak magának az anyagnak fenntartása czéloztatik; — hanem arra egy messzebb menő és mélyebben rejlő ok szolgáltatja az impulsust.

Az állami élet gépezetének mozgásánál, hogy az akadálytalanul működhessék, minden legkisebb dologra figyelemmel kell lenni, és a gépezet által véghez vitt munkánál számolni kell az eredménnyel.

A közegészségügy javításának szigorú keresztülvitelénél is nemcsak az egyes személyek életének fenntartására kell figyelni, hanem elvitázhatatlan számításba jön a közgazdaság, nemzetgazdaság — a műveltség előrehaladása, a fejlődés, a nemzetek megerősödése, az ipar, művészet fejlődése stb.

Ma már bebizonyított tény, hogy a mely állam a közegészségügyére nagyobb gondot fordít, annak aránytalanul nagyobb a nemzetgazdasága, ipara, vagyonossága, előrehaladása és az az állam, az önállóságát is biztosabb alapra fektetheti.

Mentől több elem alkot egy államot, annál erősebbnek kell lennie annak; s így az államot fenyegető veszéllyel szemben annál könnyebben küzdhetnek meg és a győzelem annál biztosabb. Természetes az is, hogy a productiv erő annál nagyobb.

A legeklatansabb példát e tekintetben Anglia- és Németország mutatja.

Pettenkofer a német-francia háboru alkalmával már előre megjósolta és biztos alapon a németek győzelmét; abból indulván ki, hogy a közegészségügyi intézmények életbe léptetése után Németország népesedési mozgalmá, dacára a majdnem egyenlő terület nagyságának és dacára Franciaország vagyonsodásával szemben való hátrányának, sokkal nagyobb számarányokat mutatott fel.

De vegyük a gyakorlati életben minden nap saját személyünk körül mutatkozó jelenségeket, melyek elég indokul szolgálnak arra, hogy a közegészségügy iránt közönyösen ne viseltessünk.

Magyarországon népesedési mozgalom terén a productivitást illetőleg az összes európai államok között első helyen áll; röviden Magyarországon születik aránylag legtöbb gyermek, de egyszersmind aránytalanul a legtöbb gyermek hal el a 7 éves korig és így az összehasonlításnál kitűnik, hogy Magyarország népesedése csigaléptekkel halad.

Csekélyebb számú népesség, bár-

mily téren működnek is, kevesebb eredményt tudhat felmutatni.

Egy állam önállóságának biztosítéka népességének nagyságától és az államot képező egyének szervezésének egészségétől függ.

Másfelől könnyen kiszámíthatjuk mily közvetlen befolyással lehet a közegészségügy a vagyonsodásra és az ipar fejlődésére, vegyük fel pl. vármegyénk területét: 1891. évben meghalt a vármegye területén 5140 egyén.

Igen természetes, hogy minden beteg nem halhatott meg, tehát ennél több betegnek kellett lenni, a tapasztalás azt mutatja, hogy 30 betegülésre esik egy haláleset, de mi vegyünk 10-et, s így kijöj, hogy a múlt évben a vármegye területén 51400 betegülés volt, beleértve azt is, hogy egy egyén többször lehetett beteg.

Már most a tapasztalás alapján tudjuk, hogy a betegségek átlagos tartama 10 nap; így tehát 514000 ápolási napot tett.

Ha most számításba vesszük azt, hogy minden nap, bele véve az elmulasztott munkanapot, a gyógykötségeket, esetleg a halálozásoknál a kiadásokat, legkevesebb 50 krajczárba kerül; úgy kiszámíthatjuk, hogy a múlt évben a halálozások, betegülések stb. a vármegye lakosságának 257000, irva két-százötvenhétezer frtjába kerültek, pedig ezen összeg igen mérsékeltén van számítva. Ha vajjon a közegészségügyi intézmények pontos keresztülvitele mel-

AZ „ARANYOSVIDÉK” TÁRCZÁJA

Féltreértés.

(Modern életkép)

— Tegyük föl, hogy e tragi-komikus eset megtörtént és hogy a múlt évben kezdődött, s most közelebről érte megoldását. Színhelye egyik erdélyi város volt, főszereplője egy már nem fiatal, de érdekes és annyival gazdagabb előkelő kisasszony, ki valami házimulatság alkalmával megismerkedett egy ifju szeretetreméltó férfiúval. Vagyoná annak nem volt, de volt doktori czime. Az ifju, szemelött tartva a jövőt, gyakorlati észjárás útján szert akart tenni e gazdag előkelő Kliensre és kellemes modora hatással is volt a nőre, a mennyiben az első találkozás eredménye az lón, hogy a kegyes kisasszony látogatóba hívta föl az ifjut. Ez engedélyt korlátlan mértékben használta föl a doktor. Majd egy évig folytatta látogatásait, anélkül, hogy komolyan nyilatkozott, vagy a pártoló nő kezét megkérte volna. De azért a kisasszony nem kételkedett az ifju doktor szerelmén s tartózkodását csak tulságos szerénységre magyarázta. Föltette ragában, hogy megfogja könnyíteni vallomását, annyival is inkább, mert már rokonai és barátjai körében rebesgették, hogy nem so-

karra meg lesz az esküvő a doktornal. És miután egy izben megtudta a doktornak abbéli nyilatkozatát, hogy egy gazdag nőnek csak azért nem meri megkérni a kezét, mert ő maga vagyontalan: határozottá vált a terve...

— A doktor legközelebbi látogatása alatt a kisasszony finom tapintattal a szívbéli ügyek kényes útjára terelte a beszélgetést. Az ifju sohajtozott, s a kisasszony úgy hitte, hogy megértette a sohajást...

— Ugyan miért nem határozta el magát komolyan édes doktor, kérdé tőle: örökre agglégény akar maradni?

Jó nagysád, felelt amaz, gondolja meg, hogy doktori czimen kívül nincs egyebem, legfeljebb a kilátás, hogy mint szegényember fogok megöszülni, — nagyszerű kudarc veszélye nélkül, miként kérhetném meg kezét egy előkelő gazdag nőnek?

— Valóban több bátorságot tettem volna föl magáról Édes doktor, tudja maga azt, hogy a ki mer, az nyer. Halk, de szenvedélyes hangon mondá a kisasszony e szavakat, s tekintetében egy nagy kérdőjelt hagyott hátra: Most vagy sohasem...

— A doktor még több ellenvetéssel akart előállani; a kisasszony másról kezdett beszélni s habozó barátját az nap egy gyön-

géd kézszerítés és egy édes mosolylyal hoscátotta el magától. De ki tudná leírni az ifju Aesculap meglepetését, midőn másnap a kisasszonynak egy bizalmas levelét veszi egy körjegyzői okirat kíséretében, melyben világos szavakkal egy 400,000 frtos uradalom felelősségének kizárólagos tulajdonossává tétetik.

Alig mert hinni szeméinek, de hiszen a levélben szóról-szóra meg volt írva: „remélem kedves doktorom, hogy a mellékelt ajánlékozási okirat elég bátorságot fog magának adni arra, hogy szíve választottjának kezét megkérhesse.”

— Most a doktor, mint a világ legboldogabb embere, ment, rohant, repült kedveséhez, egyik régi barátjának sógornéjához, megkérte kezét és nem kapott kossarat. Hálája jeléül, a boldogságát megalapító barátnő és pártfogónőnek megküldte jegyváltása híret.

Hogy milyen keserűen értette meg tévedését a kisasszony, kitűnik abból is, hogy rögtön ügyvédhez folyamodott, hogy az ajándékozási okmányt megsemmisíttesse. De a pert mind a három forumon elvesztette, s most arra van kényszerítve, hogy összes birtokának felelősségbeni osztályossa legyen az, ki szívében olvasni nem tudott...

— Hanem hát a doktor is ugynevezett mai lovag; máskülönbben restelné megtartani az olyan ajándékot, melynek félreértés az alapja.

Szabó Géza.

lett ezen számarányokat csupán csak 10%-kal kisebbitethetők (minek lehetőségét Németország és Anglia megmutatta) nem lenne-e a vármegye lakosságára nézve, úgy népesedési szaporulatára, mint vagyonosodására igen nagy előnnyel?

Bizonyára igen!

—y.—s.

Levél a 48-as muzeumról.

Kedves barátom! Kolozsvárt jártamban több rendbeli látogatásom közül most csak egyet említek meg, mely azt hiszem titeket is érdekel. Semmi túlzás sincs benne, ha azt mondjuk, hogy ez a Kolozsvár a tudományak, művészetnek, irodalomnak s a hazafias eszmék ápolásának egy kis Athénje. Szellemi haladásában milyen jól emelt rajta az „1848—49. országos ereklye muzeum” felállítása s az ezzel kapcsolatos „1848—49. Történelmi lapok” szerkesztése, melyek mindössze egy évesek sincsenek még s már országos becsületet vívtak ki. Azonban nem csudálkozunk ezen, ha tudjuk, hogy e muzeumnak s a szerkesztésnek is Kuskó István a kormányzója, kinek törhetetlen munkásságát rátermettségét jobban ismeritek, mint én.

Az ő tőle őrzött szabadságharcsi muzeumot látogattam meg, mely a magyar nemzetnek is féltett kincse, szent kegyeletének tárgya. — A tornaterem emeletén van ez s 10 krezárt kell fizetni a belépőnek.

Meglepő gyorsasággal szaporodtak meg benne a tárgyak ilyen rövid idő alatt. Az áttekinthetőségre szépen van rendezve valamennyi. Legnagyobb számmal vannak a 48-as katonák képei. Kossuthnak különféle képei közül figyelemre méltóbb az, melyet egy hölgy készített finom hajszálakból. Megrázza a belépőt az aradi 13 vértanu csoportozata, mely egy egész faloldalt foglalt el s melyet a híres szobrász Zala György ajándékozott e muzeumnak s a mely 100—100 frtjával 1300 frt. értékű. Hátha a Teleki Sándor — hagyományt tekintjük, melyben az aradi akasztófák forgácsa is meg van, melyért különösen az aradi muzeumnak fáj a szive. Tudjuk, hogy e forgácsokból még Ipolyi Arnold is szerzett volt s műemléket faragtak a m. nemzeti muzeum számára. Egyebütt nincs belőlök.

Általában 48-as gyűjtemény három van az országban: legbecsesebb a Kreit Béla magángyűjteménye, leggazdagabb az aradi muzeum, de rendszeres alakot ez csak a kolozsvári országos ereklye muzeum felállása után nyert. Hosszas idő óta több emléktárgy s ezek között Csányi László erdélyi kormánybiztosnak levéltára 15 ezer aktával s Vasvári 16 jelentése csak úgy a pinczékbe dobva heverték. A kolozsvári muzeumörnek Kuskónak proklamációjára aztán Varjasi Árpád tanfelügyelő vette kezébe az ügyet s az aradi „Kölcsöy-egylettel” alakította meg a 48-as szabadságharcsi ereklye muzeumot a kolozsvárinak mintájára.

E kolozsvári gazdagodott aztán az araditól s főleg a Kreit gyűjteményéből. A becses tárgyakhoz tartozik itt még Berde Mózes székelly kormánybiztosnak több száz jelentése, s főleg tordamegyét illetőleg, melyek közül mindenik gyöngye a fogalmazásnak magyarosság és stíl tekintetében; azonban sok discret dolog van még köztök s nyilvánosságra nem hozhatók, magyarellenes dolgaik vannak ott oly szász lakosoknak, kik még ma is élnek. Egyik Ugron tordai kormánybiztosnak is vannak levelei. Láthatók itt, hogy ama katonás világban miként fejlődött ki a kő- és könyvnyomdászat, a térkép és arczkép-cultus. A harcászati tárgyak készítésével az ujságírás s térképek kiállítása is harmóniában fejlődtek. Minden kis városban lapot nyomtattak, pl. Kézdi-Vásárhelyt megjelent Bem „Hadi Lapok” hivatalos közlönye, melynek példánya csak itt látható. Van

egy pálcza, mely a faragászat művészetét tükrözi, rávésvé és írva számtalan gondolat eszme, pl.

Metternich, Mátvás király lovával, Mária Visegrádon, Faust és Margaréta s több különböző alak, mire még hely jutott s melynek titkát nem árulta el gazdája, de elárulja e munka a tömérdek gondolatot, melyet a szegény rab e munkájával előlni igyekezett, hogy tébolyodásba ne jusson.

Van 48—49-ből temérdek pénz, érem, hadiszerek, Bem kulacsa stb. stb.

E 48-as reliquiák között csak elmereng az ember a multon, de mi kicsinyek még emlékezetünkkel is elfaradunk végig járni a mezőt, hol a nagyok, a hősök a szabadságért, és miéretünk „dalolva a harc mezején” ontották vértüket...

Máskor többet, Isten veled! Látó.

IRODALOM.

A beérkezett irodalmi dolgok közül most a következőket jelezük:

Az E. K. E. „Erdély” cz. folyóirat VIII—IX. füzete jelent meg okt. végével Radnóthy Dezső szerkesztésében. Leginkább orvosi és fürdőügyi dolgok vannak benne. Böven van ismertetve Előpatak különböző íróktól és Tusnád. Egy kirándulást úgyesen ír le Bede Jób. „Fürdőügy” rovatában a „tordai sósfürdőről” is van szó, de előzőleg meg van dicsérve a tordai vendégszeretet, (pedig nem voltszerencsénk az E. K. E.-hez), a jó bor, pogácsa, s az „egészséges (?) jó(?) víz” is. Tévedés lehet a dologban. Vagy Szent-Mihályfalváról hoztak kölesün akkor vizet az író vendégnek.

Ujsportlap. Dr. Istvánffy Gyula volt kolozsvári egyetemi magántanár, most nemzeti muzeum-őr, jeles sportember, egy két hetenként megjelenő lapot indít jan. 1-én „Kerekpáros Ujság” czímen, évi 4 frt előfizetéssel, szerkesztőség Bpest Széchenyi-utca 1-sz. Udvozöljük ugy ezt, mint a Szombathelyt megindult „Pannoniát.” Hazánkban eddigelé e téren egyetlen a Porzsoló Jenő és Kálmán jeles szerkesztésében megjelenő „Herkules,” mely régtől fogva, változatlanul áll fenn és szolgálja a hazai atletismust.

A magyar színművészet kezdetének évszázados fényes jubileuma tudvalevőleg nov. 11-én lesz Kolozsvárt, hol ezelőtt száz évvel először tartottak előadást Erdély előkelő nemes ifjai. Nem érdektelen megemlíteni ezzel kapcsolatban az „Ellepszek”-nek a napokban megjelent egyik tárcacikkét Benczédi Gergely tanártól. E cikkben látjuk, hogy Kolozsvárt nemcsak 1792-ben, de jóval előbb még 1626-ban tartottak már színjelőadást óvári főiskolájokban az unitárius diákok — és pedig apparatussal — a házasuló Bethlen Gábor fejedelem tiszteletére. S az ily előadások többször ismétlődtek, sőt szokásban voltak a 17. század folyamán nevezett iskola ifjúságánál. Felhozza továbbá a tárcacikk, hogy a „Balassi Menyhért árultatásáról” szóló színművet, melyben erős költői tehetség van s nevezetes helyet foglal el az irodalomtörténetben, azokban az időkben írta volt Karádi Pál, temesvári unitárius főpap; s továbbá, hogy Felvinczi György, korának hírneves költője, ki 1673-ban az óvári iskola főnöke volt, 1693-ban (tehát éppen 200 és 1 évvel ezelőtt) az első magyar színigazgatói levelet nyerte I. Leopoldtól. Ebből az iskolából ment színésznek Benke József is, a Laborfalvi Benke Róza apja.

E. M. K. E. Daloskönyv, két és három szólamu, komoly- és vigalok gyűjteménye cz. alatt jelent meg egy vaskos kötet, melyet az Emke igazg. választmányának megbízásából szerkesztett Deák Gerő. Gyűjtő a régi és új vallásos és hazafias dalokból 272 jeles drabot válogatott össze s tett köttára soprán és átlhangokkal, leginkább gyerekek számára. A könyv hazafias célja, hogy szívet és lelket nemesítsen az utczai és hazafiatlan dalok kiszorításával s e válogatott daloknak elsajátításával. Ára 80 kr. az E. M. K. E. hivatalba külfelendő. Azonban nem eszálunk, ha hisszük, hogy az Emke, céljához hiven szegényebb egyeteknek és arra hivatott egyeseknek kérésére szívesen küld a jeles könyvből ingyen példányt.

A „Tanítók Szava” tanítói közérdekek közlönye. Felelős szerkesztő Glatz György. E ritka ügyességgel és bátor őszinteséggel szerkesztett s fölötté olcsó (egész évfolyan, 12 füzet előfizetési ára csak 1 frt.) folyóirat legújabb számának gazdag tartalmából Gáti Győzőnek, „A nagy tévedés, Kiss Sándornak „A néptanítók anyagi helyzete” és a szerkesztőnek „A magyar néptanítók fizetése” cz.

zikkei érdemelnek különösen figyelmet. Alig van tanügyi lap, mely a tanítók érdekeit ily melegen felkarolja, maguk érdekét mozdítják elő azok a tanítók, a kik e tartalmas folyóiratot jártatják. Szerkesztőség, hova a megrendelések intézendők: Budapest, VII. ker. Wesselényi utca 48. szám.

A „keresztény magvető” szeptember—októberi füzete megjelent Péterfi Dénes és Kovács János tanárok szerkesztésében. Tartalmas cikkei a következők: „Krisztus istensége egy kath. író szerint” Dézsi Mihálytól. „A ker. vallás öröke, szeretetnek és józan elmének vallása” Ürmösi Kálmántól. „Unitárius történetírás” Kanyaró Ferencztől. „Párisi levél Charruaultól. Beigtatási beszéd Sándor Jánostól. „Tordai középiskolánk” J.-tól. „Emlékezés Krizára” (költ.) Rédigér Gézától. „Jerson Henrikről” Kovács Jánostól. Irodalmi értesítő. Különfélék. Aranykönyv.

Stein János kiadásában már megjelent 1893-ra a közkedveltségü régi és valódi „Erdélyi Képes Naptar.” Ez immár a 34-ik évfolyam. Irodalmát Klapka tábornok élettörténete kezdi meg F. L.-től. Van benne költeménye Szász Bélának is; tov. sok becses közlemény és mulattató rész. Különös tekintet van fordítva a vásárok hibátlán jelzésére. Ára 30 kr.

Demeter Dénes kolozsvári papnövendék egy kötet verset szándékszik a tél folyamán kiadni. Ime abból egy kis előmutatvány:

Szomorút álmodtam;
Sirtam, mint a gyermek
S mint kit gyalázatos,
Rút békokba vernek.
Angyalom! egymásé
Ketten nem lehetünk,
Tiltott a nagy világ,
A sors is ellenünk!
Ah, de mily öröm volt,
Mit a való feltár!
Mosolygott a remény,
Biztatott a sugár:
Egymásé leszünk mi:
Való ez, nem, álom!
Veled élek szentem,
Veled lesz halálom!

H I R E K.

Torda bankpiacz. Lapunkban már jeleztük a tordai takarékpénztár azon törekvését, hogy az Osztrák-magyar bank bankmellékhelyet nyisson városunkban. Örömmel konstatáljuk, hogy f. hó 2-án megkezdte e nemü ténykedését is a „tordai takaré.” Eléggé ki nem emelhetjük ennek nagy, az ipar s kereskedelem fellendülésére kiszámíthatatlan horderejét. Az eddigi, Kolozsvár közvetítésével s a banküzletekben járatos ügynök igénybevételével eszközölt váltóleaszámításokat a 3%, 4%-ot — tehát a legkevesebbet — számító Osztrák-magyar bankkal helyben végezhetjük. Az ezért számított 1/8%, sőt nagyobb összegeknél még ennél is kevesebb díj oly csekély, hogy a kolozsvári út s ügynök jutalék mellett szóba se jöhet. Ezzel kapcsolatban giró-számla-üzletet is nyit a tordai takaré. Készpénz, váltóleaszámítások után, avagy személyes hitelre követeléseket, illetve adósságokat egyenlít ki csak pusztán átírással, anélkül, hogy a felek egyike is a pénzt kezébe venné.

Hangverseny. Érdekes hangverseny lesz decz. hó 11-én a zene-egylet javára. Rendezik. dr. Damokos Andor, Heitmann Lajos, Rák és Scharl Vilmos. Több előkelő hölgy már megígérte közreműködését; a hangversenyt táncz fogja követni.

Az unitárius egyház főtanácsának igen népes gyűlése volt okt. 29., 30., 31., nov. 1. és 2. napján Kolozsvárt Ferencz József püspök és Dániel Gábor főrendiházi tag elnökletükkel. A főtanácsa egyházi, iskolai és gazdasági ügyeket rendezte. Első napon a Dávid Ferencz egylet tartotta közgyűlését a 92 éves ősz tudós Brassai Samuel elnökkel, ki még elég érthetően magyarázta megnyitójában, hogy milyen hatással van a vallás, az erkölcs és jótékonyosság az emberiségre. Az egylet mozgó lelke, Boros György olvasta fel ezután titkári évi jelentését, melegen emlékezve meg a nagy Channingről halálának 50 ik éve alkalmával, s a vidéki egyházköröket is felhívja Channing estélyek tartására, melyek a vallásos és erkölcsös életet ápolják, a szívet és lelket nemesítik. Kolozsvárt már többször rendeztek ily felolvasásokat. A titkár szerkesztésében megjelent „Fiatalság barátját” 25 kr. helyett 10 kr-ért osztogatja ki hasonló célból a vidékre az egylet; ugyancsak a titkártól szerkesztett „Unitárius Közöny” támogatására szó-

litja fel gyűlés a tagokat. Egy szép felolvasást tartott Kis György Sándor vargyasi pap arról, hogy a lelkész miként vezére a szellemi életnek a szószéken kívül. Erre Ferencz József püspök 10—10 koronás aranyat tűzött ki két megírandó pályatételre. Az egyletnek két férfi és két női új választmányi tagja lett. A gyűlés Brassai bácsi elnökével ért véget. — A főtanács gyűlés főbb mozzanatairól jövő számunkban adunk hosszabb levelet.

— **Tanügy.** Az unitáriusok kolozsvári nagy gyűlésen Kozma Ferencz kir. tanfelügyelő felszólalásában szomorúan tapasztalja, hogy a tanügyi viszonyok, főleg Torda-aranyos körben gyengén állanak. A kimutatás szerint ugyanis sok a tanköteles, kevés az iskolába járó. A dolog megvizsgálására és intézésére Főtanács egy bizottságot határoz ki küldetni, a képviselő tanács kebléből.

— **Gál Jenő** táblabíró, egyh. tanácsos indítványára elfogadta az egyh. Főtanács azt az elvet, hogy a vallást az iskolás gyerekeknek a papok tanítsák. A képviselő tanács van utasítva erre az útat, módot megtalálni és kijelölni.

— **Mennyegző.** Szép esküvő-ünnepély van ma városunkban. Ifj. Kimpel Flórián takarékpénztári pénztárnok, tartalékos hadnagy esküdt hűséget Fekete Ilona kisasszonynak, özv. Fekete Ferenczné művelt és kedves leányának Bornemissza Gyula detreheimi nagybirtokos és Varga Dénes igazgató előtt. A szertartást Albert János unit. pap végezte. Koszorus leányok, voltak: Tanká Irma és Ilona, Végh Ilona, Nagy Eszter. A kiterjedt rokonságon kívül többen vannak még az ünnepélyen távolabbról jött vendégek is.

— **Új 20 koronás aranyat** szerezhet bárki a torda-aranyosvármegyei takarékpénztárnál 10 frt és 10 krért. A 20 koronásnak forgalmi értéke 10 frtnak felel meg.

— **A korona** új pénzegység januárban már helyébe lép a forintoknak. Itt ott lehet is már aranykoronákat látni. Egy viléki már megkísérelte készíteni a mólját is sárga ruzsból. Megesípték, de azzal védekeznek vala, hogy csupán ismertetni akarja ez új portékát a tudatlanok előtt, s olcsóbban is adja, mint a megyei pénztár.

— **Meghívó.** A torda-aranyosvármegyei tanítótestület ez évi. rendes közgyűlését f. évi nov. 10. és 11-ik napjain tartja meg, melyre a tanügybarátok és az egyesületi tagok tisztelettel meghívottak. Tárgyszorozat: 10-én (csütörtökön) d. u. 3 órakor előértekezlet, 4 órakor a tanítói segélyegylet közgyűlése. 11-én (pénteken) d. e.: 1. 8 órakor a közgyűlés megnyitása. 2. A központi választmány évi jelentésének előterjesztése a titkár által. 3. Elbucszás áthelyezett kir. tanfelügyelőnkől. 4. Váradi Luiza felolvasása. 5. Vitatkozás e tételről: „Nevelés- és oktatás-tanilag melyik jobb, a vegyes, vagy az elkülönített iskola?” Előadó: Kovács Sámuel. 6. D. u. 2 órakor Csiki István nyilvános tanítása az unit. elemi iskolában. 7. Bizottságok jelentései. 8. Kriza Sándor értekezése „A vidéki ifjusági erkölcs-nemesítő egyesületek célja és alakításának módzatai”-ról. 9. Schmidt Rezső és társainak indítványa. 10. A felvinczi fiókkör indítványa, előadó: Bartha Géza sz.-földvári igazgató. 11. A jövő évi költségvetés megállapítása. — Tordán, 1892. november 3-án tartott központi választmányi ülés határozatából. Kósa Sándor elnök. Volenszky Gyula, titkár.

— **Irányi Dániel** a Magyarország állami függetlenségéért küzdő ellenzéki pártnak vezére f. hó 3-án délelőtt meghalt Nyiregyháza. 6-án temették el. Irányi Dániel egyike volt azoknak, a hősöknek, kik a 48-as eszmékért karral és észszel fényes jellemök változhatatlanságával utolsó lehelletükig útmutatókként, vezéreként küzdöttek. Már 48-ban vezér volt Irányi. A híres 12 pontot, a magyar nemzet kívánságát, ő fogadtatta el és iratta alá. Szónok, katoná, hazafi és ember volt a feddhetetlen lélek legszebb tisztaságával. Az országgházban a Kossuth-eszmék tántoríthatatlan bajnoka volt. Mint ilyennek, a fölvilágosodás hírnökének nevezetes munkája volt a vallásszabadság követelése husz éven át, mit meg is nyert — halála napján.

— **Kereskedelemügyi** magy. kir. minister ur idej 68.698. számú rendeletével megengedte a magyar kir. államvasutak Kolozsvár, Kocsárd vonalán fekvő Gyéres állomás nevének „Aranyos-Gyéres”-re leendő megváltoztatását.

— **Felhívás Baross Gábor** emléksobrára leendő adakozásra. Vasary Kolos Magyarország hercegprímása, a Baross-szobor bizottság védnöke, br. Podmaniczky Frigyes szoborbizottsági elnök, Bráza Kálmán és Wahrmann Mór alelnökök, J. Virág Béla, Sterényi József és Tordai Kádár Kálmán jegyzők egy lelkes felhívást bocsájtottak ki a nemzethez a nem régen elhalt népszerű kereskedelemügyi miniszterünknek Baross Gábornak emlékére felállítandó szoborra való adakozás végett. Baross Gábor mintája az igaz férfiúnak, a hazafinak, a kormányfőfinak, a ki a honi ipart és kereskedelmet saját piedestáljára állította, a ki vaskaput tört Dunánknak, aranykaput épített Fiuménknak. Baross Gábor szobra legyen az utókor előtt látható jelvénye a munka megdicsőítésének. A nép filléreiből gyűljön össze az érczömög, mely szobrát alkotni fogja. A nagy ember érczszobra a fő- és székváros keleti vaspálya háza előtti díszes téren fog felállítani. Az ő nagy alkotásai között legnagyobb mégis csak a hazai közlekedésügy ujáteremtése vala. A szoborra szánt adományok még ez év decz. első felében küldendők el a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarához. A gyűjtést lapunk szerkesztőse is szent hazafi kötelességgel vállalja el, s kéri lapunk barátjait, hogy e hazafias czélra áldozzanak tehetségek szerint; adományaikat küldjék be hozzánk minél előbb, hogy a gyűjtő iven kimutatandó név és adomány-összeggel, jelzett időben rendeltetési helyére küldhessük.

— **Felnöttek gyorsíró-tanfolyama** jövő héten nyílik meg. Eddig négy hallgató jelentkezett, városunkban az e téren igazán legelső úttörők a következők: Nagy Albert megyei főszámvevő, Mendel Lázár kereskedő, Scharl Vilmos a megyei takarékpénzt. könyvelője s Veress Elemér nyomdavezető. A heti pár óra az estvéli időben, a hivatalos órák után fog megtartatni. A tanítási díj: havi 2 fit, oly csekélységben van, megállapítva s komoly törekvés mellett e közhasznú ismeret 2—3 hó alatt elsajátítható úgy, hogy nagyon is óhajtható, miszerint a derék kezdeményezők nyomdokait minél többen kövessék.

— **Esküvő.** Kolumbán Károly csegezi állami tanító nov. 6-án ma vasárnap tartja esküvőjét. Csegezen Blasek Piroska kedvelt, szép kisasszonnyal, ki szintén Csegezen tanítónő. Az ünnepély egy családtag betegsége miatt szűkebb körű lesz. Tanuk Gál Miklós és neje Toroczki, s Gidófalvi István kir. közigazgató és neje Szászregényből. Az esketést Miklós József szt.-mihályfalvi lelkész végzi. Legyen áldás e lépésben.

— **Kiegészítésül és helyreigazításul.** A mult számunkban adott vidalyi „hármás”-hoz hozzátesszük még, hogy a vigyázatlan szekeres fogógenes lámpája miatt keletkezett veszedelmes tűz Zsákó János toroczki postamesternek okozott több százra menő kárt, ki a fogadónak tulajdonosa; s az ott lerakodott több ezer forint állami dohány is csaknem a tűz martaléka lett. Téves volt azonban az a hír, hogy a tűz okozóját a „tulajdonos” akarta volna a tűzbe vetni, ki nem egyuttal a vendéglős is, s a hely színén sem volt. E kijavítást készséggel tesszük. A hírhordó a „vendéglős” és „tulajdonos” fogalmakat összezavarta, melyek nem zárják ki ugyan egymást, de mégis különböző dolgok. Sőt — a mint írják — a vendéglős sem akarta bántani a szekerest, hanem a többi vendégek páholták el. Azt azonban tagadjuk, hogy akár a tulajdonoson, akár a vendéglősön, akár a vendéglőn csorbát ejtene az, ha egy gyújtogatást jól elpáholnak, akár kicsodák legyenek azok. Hiszen ennél bizonyára a nyugodt igazságszolgálatás és jobban elveri rajta a port. Hogy pedig ama másik embernek a láda ruhája a vidalyi fogadóudvarán, vagy azonkívül veszett-e el, nem tudhatja sem a tulajdonos sem a vendéglős, csupán a kí ellopta; e dologban a mi fődolog van, csak az, hogy nincs. Azonban tulajdonosnak, vendéglősnek és vendéglőnek ez sem árt semmit, legfeljebb a károsnak használ annyit, hogy máskor jobban vigyáz a portékájára.

— **Felvincz városában** Szécsi Ferencz akadémiai papjelöltet és székely-udvarhelyi segédtanárt választották meg ev. ref. papnak okt. 30-án.

— **A vasuti örök aluszna**, s az órákig leeresztett sorompók miatt megáll a közlekedés: és ez többször megtörténik, főleg a virágosvölgyi állomáson. Ok az is, hogy az órház igen messze van a sorompótól. Ott közlekedő gazdáink e miatt méltán panaszkodnak.

— **Naivul volt mondva.** Egy vidéki asszony mondta Tordára érkezve s egyuttal orrát félre futoritva (cholera idején) a sok korból szagtoló: „látszik, hogy itt urak vannak.”

— **Vendéglő-megnyitás.** János Józsefné előnyösen ismert vendéglősnő ma vasárnap nyitja meg a „Vasut”-hoz címzett vendéglőt, a hol kitünő ételek lesznek kaphatók s a Nagy és Ferenczi hadrévi gyógyborait méri. Ez alkalommal zene-estély is lesz. Az árak nagyon mérsékelve lesznek. Felhívjuk a mulatni vágyók figyelmét eme vendéglő-megnyitásra.

— **Rendőrség.** A napokban tört be egy asszony Sohalszky Gyula helybeli lakos konyhájába s ruhákban és edényekben nagy pusztítást vitt végbe. A rendőrség hamar kézrekerítette s régebbi bűneit is kivallattatta. Bence Péternének hívják, de külön él s itt, ott keres furcsa módokon megélhetést. Hazudozik s boldogtalannak teszi magát. A rendőrség kijózanította s a dutyi még eszet is ad neki . . .

— **Tűz** volt Torda-Szt.-Lászlón okt. 30-án az Ambrus Kis Bancsi Márton telkén ösmeretlen okból. A kár 600 frt.

— **Hírek távolabbról.** Tolnamegye több községében a difteritisz járvány-szerűleg lépett fel. A halálozások száma folyton emelkedik. Az iskolákat ezért bezárták. — Ferencz Ferdinád főherceg, a korona örököse 11 óra tervezett földkörúti utra indul. India, Japán, New-York, Chicágó lesznek a főbb megállapodási pontok, hol hosszabb ideig fog időzni. A Niagara nagyszerű vizesét is megtekinti. — A reformáció emlékét Budapestén a mult vasárnap úgy a reformátusok, mint az evangélikusok megünnepelték. Az egyházi beszédeket Szász Károly püspök, Dolleschall és Horváth lelkészek mondták nagy közönség mellett. — Kolozsvárt a nemzeti színház 100 éves jubileuma alkalmával rendezendő diszelszólásra oly nagy az érdeklődés a közönség részéről, hogy az összes jegyek már előjegyeztek. Az ország minden részéből küldöttségileg képviseltetik magukat a különféle társulatok. Egyuttal Katona J. híres Bánk-bánjának is jubileuma lesz e napon. — Csáky Albin gróf kultuszminiszter jóváhagyta azon szerződést, melyet Kolozsvárral kötött a vízvezeték ügyében. Mely szerint ezentúl a város gondjaira van bízva a vízművek kezelése. — Egy hamburgi orvos újabb azon megfigyeléseit közli a közönséggel, hogy a cholera bacillusainak főterjesztői a legyek lehetnek. Ugyanis kísérletei azon tapasztalatra vitték, hogy a cholera bacillusai igen jól megélik rajtuk, mely körülmény is érthetővé teszi a járvány gyors terjedését, tekintettel arra, hogy a légy csak 1 óra alatt is mily nagy utat képes megtenni. — Özv. Szász Károlyné a tudós tanár és államtitkár neje a napokban hunyt el Kolozsvárott. Szász Károly és Szász Domokos püspökök benne édes anyjukat vesztették. — Csiky Gergely hazánkban a drámirodalom megalkotójának halála évfordulóját nov. 29-én kegyeletesen üli meg a nemzeti színház. — „Két szerelem” című legutolsó drámáját e napon adja elő legelőször. — Kettős párbaj folyt le a napokban Udvarhelyen Török Albert főispán Aldor Imre tanár és Dániel Elek orszgy. képviselők közt. A felek nem sebesültek meg, és kibékülés nélkül távoztak el. — Bécsben, valamint Hamburgban újabb hírek szerint szünetel a cholera. Posten is csökken. — Hubay Jenő kitünő hegedűművészünk ki a mult télen nálunk is hangversenyezett, ez évben Belgiumot és Oroszországot keresi fel. — A honvédszobor leleplezésének ünnepele, mely e hó 2-ára volt kitűzve, bizonytalan időre elhalasztott.

NYILTTER. *)

Figyelmeztetésül!

Van szerencsém a t. olvasó-közönség szives tudomására hozni, hogy a helyi könyvügynökök számtalan visszaéléseket követnek el saját üzleti káromra, s ezen visszaélések kényszerítnek arra, hogy a kiadásomban megjelenő regények folytatását csakis Harmath József könyvkereskedő czég fogja kézbesíteni és csakis oly füzeteket tessék elfogadni, a melyek a fenti czég bélyegével lesznek felülbélyegezve.

Kelt Budapestén, 1892. nov. 4.

Kiváló tisztelettel

Székely Aladár,
budapesti könyvkiadó.

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Vármegyei rendeletek.

Szám 9952—1892.

Valamennyi főszolgabíró és városi tanácsnak.

Földmívelésügyi m. kir. miniszter úr 6. nagyméltósága idei 55.630 sz. alatti magas rendeletével, a száj- és körümfájás betegség esetleg széthurcolásának meggátlása céljából elrendelte, hogy a járvány tartalma alatt e vármegyeterületén a sertések és juhok is csak szarvasmarha rakadól engedélyezett rakadó állomásokon rakassanak fel s a felrakás előtt a kirendelt szakértők által megvizsgáltassanak.

Miről czimed tudomásvétel, közhírrététel és ahozvaló szigorú alkalmazkodás végett ezennel értesítetik. — Torda, 1892. okt. hó 21. Alispán helyett: Nagy Olivér főjegyző.

Szám 10402—2892.

Valamennyi főszolgabíró és városi tanácsnak.

Kisküküllővármegye alispánjának idei 8942 és 8944 számú átirata szerint M. Ugra és Oláh Zákra községekben a sertések közti uralgott sertés-orbáncz megszűnt, a zárlat feloldatott, miről czimed tudomásvétel és közhírrététel végett értesítetik. — Torda, 1892. nov. 2. Alispán helyett: Nagy Olivér főjegyző.

Szám 2484—1892.

közig.

Tekintetes alispán ur!

A topánfalvi körjegyzőtől beérkezett jelentés szerint folyó év augusztus hó 25-én 53.599. sz. megyei 1649. községi szám alatt Márk Joán topánfalvi lakos részére egy 3 (három) éves fekete szürü, homlokán lámpás (fehér) első és hátsó bal lábán szárcsa, hátán fehér foltos paripa lóra kiállított marhajárlat elveszett. Kérem megsemmisítését köröztetni. — A topánfalvi járás főszolgabírájától. — Topánfalván, 1892. év okt. hó 28. Vláza János s. k. főszolgabíró.

REICH JÓZSEF

üveg-, porcellán-, lámpa-, tükör- és konyhaeszközárú raktára
TORDÁN, főtér (Timbus-ház.)

Minden ez üzlet keretébe tartozó **üveg, porcellán, lámpa, tükör és konyhaeszközárú** áll t. vevőim rendelkezésére. Az árak oly olcsók, hogy minden versenyt kizárnak.

Üzletem megtekintését szives figyelmébe ajánlom.

Kapható a legfinomabb **császárolaj** és valódi **amerikai petroleum** kicsinyben és nagyban. **Nagy raktár. Különbféle gyermekjátékok.** Mennyegzőkre és társas-ebédekre stb. **edényeket** kölcsönzők a legmérsékeltebb használati díj felszámításal.

Üzletem a mai kor kívánalmainak megfelelő, minélfogva bátran ajánlhatom elsőrendű gyárakból személyesen vásárolt különféle áruimat, melyeket **gyári áron** számítok. Üvegezési és képkerekezési munkálatok felvállaltatnak.

Kiváló tisztelettel

REICH JÓZSEF.

1—3

Nagy borrhaktár!

Van szerencsénk Torda város és vidéke t. közönségének szives tudomására hozni, hogy a

hadrévi Szilvási-féle

hirneves pinczéket átvettük, s ennélfogva azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy a különféle minőségű tisztán kezelt gyűjtemény **ó-borokat** palaczkozzuk és kicsinyben és nagyban árusítjuk.

Kaphatók a következő valódi gyógyborok:

Érmelléki Bakator bor

1878-tól 1890.

Rizling 1872-től 1892.

Som 1885-től

Muskatály 1889-től

Sovignon 1889-től

Tramini 1888-tól

Oportó 1888-tól

jutányos árak mellett palaczkokban kicsinyben és nagyban.

A hadrévi Szilvási-féle borok egyedüli főraktára:

Nagy és Flachbartnál és a „Vasut“-vendéglő helyiségében Tordán.

Nem mnlasztjuk föl hívni a fogyasztóközönség figyelmét valódi ó-borainkra, s biztosítjuk vevőinket, hogy ilyen tisztán kezelt jó borokat olyan jutányos áron, mint miálunk, nem kap sehöl.

Kivánatra árjegyzékkel szolgálunk.

Mely után maradtunk kiváló tisztelettel

Nagy és Ferenczi

2—2 borkereskedők.

Tisztán kezelt valódi gyógyborok!

ÜZLETHELYISÉG VÁLTOZTATÁS!

SOÓS KÁROLY

fűszer-, csemege- és borkereskedés Jelinek H. úr házából

1892. október hó 15-től fogva

Szentpéteri Antal úr főtéri házába

helyezte át,

miről a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíti, s egyuttal szives pártfogást kér.

2—

DUNKY FIVÉREK

legnagyobb fényképezeti műtermők

Kolozsvárt, főtér 10.

DUNKY BÉLA

órás és látszerész

Kolozsvárt, hid-utca 2.

5—5

Nagybani eladásnál megfelelő kedvezmény!

KARÁCSONYI és PITTEIRICH

FÜSZERKERESKEDŐK TORDÁN.

Ajánlják a n. é. közönségnek dúsan és ujonnan berendezett

fűszer-, csemege-, liszt-, bor- és ásványviz raktárukat,

u. m.: a legjobb minőségű magyar és francia cognac és liköröket, francia csokoládét, valódi hollandi cacao, ementhali-, kendilonai-, groji- és imperial sajtot; szardínia, oroszhal és caviart; asztali-, pecsenye-, tokaji-, aszú- és budai vörösbort; többféle pipere-szappan és illatszereket; valódi jamaikai ananász, és belföldi rumot; a legfinomabb theák és czukorkákat; ugyszintén czukor, kávé, rizs és egyéb háztartási czikkeket a **legjobb minőségben** és a **legjutányosabb árak megszabása mellett.**

A n. é. közönség szives pártfogását kérve vagyunk

kiváló tisztelettel

3—3

KARÁCSONYI és PITTEIRICH.

Nemes téli gyümölcsöt

minden mennyiségben

vásárol

TAUFFER FERENCZ utóda

KOLOZSVÁRT.

5—5